



GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj/124-79/2010.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a Lehoczki Balázs és Pál Norbert ügyvezetők által képviselt **E.ON Energiaszolgáltató Kft.** (Budapest) eljárás alá vont vállalkozás ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

v é g z é s t .

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye, annak bírósági felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Fővárosi Törvényszéknek címzett, de a Versenytanácsnál benyújtható vagy ajánlott küldeményként postára adott keresettel lehet kérni. A bíróság az ügyet tárgyaláson kívül bírálja el, de a felek bármelyikének kérelmére tárgyalást tart. Az ügyfél erre irányuló kérelmét a keresetlevélben terjesztheti elő.

I n d o k o l á s

I.

Az eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) az E.ON Energiaszolgáltató Kft. (1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8.) (a továbbiakban: E.ON) eljárás alá vont ügyfél ellen 2010. december 17-én versenyfelügyeleti eljárást indított annak kivizsgálása érdekében, hogy az eljárás alá vont ügyfél megsértette-e a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 21. §-át és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz.) 102. cikkét az alábbiakban részletezett magatartásával.

2. A GVH egy bejelentés alapján észlelte, hogy az E.ON 2009. június 1-jei hatállyal módosította teljes ellátásra vonatkozó szerződéseinek felmondási feltételeit. A módosítás szerint a szerződő felek az általuk megkötött szerződést csak minden naptári év január 1-jei fordulónapra mondhatják fel, szemben a korábbi gyakorlattal, amely szerint a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vet.) 176.§ (2) bekezdése szerinti ún. „áteső” fogyasztók szerződésüket 30 napos felmondási határidővel mondhatták fel minden hónap első napjára. A módosítás azt eredményezte, hogy ezen fogyasztók év közben

nem tudtak szolgáltatót váltani, ami a bejelentő szerint annak volt köszönhető, hogy az E.ON erőfölényével visszaélve akadályozza a kereskedőváltás folyamatát.

3. Áteső fogyasztónak a Vet értelmezése szerint azt a fogyasztót kell érteni, aki a korábbi közüzemi szolgáltatásra már nem jogosult, tehát az új megjelöléssel nem vált ún. egyetemes fogyasztóvá, hanem a piaci feltételek között kellett volna áram beszerzését megoldania, azonban ezt elmulasztotta megtenni. Ezeknek a fogyasztónak az ellátottságát a jogszabály úgy biztosította egy két éves átmeneti időszakban, hogy a korábbi szolgáltatójuk köteleességévé tette az ellátásukat, piaci feltételek szerint.

II.

Az eljárás alá vont

4. Az E.ON Hungária Zrt. Magyarország vezető energiaszolgáltatója. Az E.ON Energiaszolgáltató Kft. az E.ON Hungária Zrt. 100%-os leányvállalata, amelyet 2007. május 14-én alapított az E.ON Hungária Zrt. az E.ON csoporthoz tartozó áram- és gázzolgáltató társaságok közüzemi szolgáltatói tevékenységeinek elvégzésére. Jelenleg az egyetemes szolgáltatásban és a verseny piacon is aktív.

III.

A vizsgált magatartás

Az áteső fogyasztók

5. Az eljárás tárgyát képező piaci magatartás az ún. „áteső” fogyasztókat érintette.

6. A Vet. 2008. január 1-jei hatályba lépésével a közüzemi rendszer megszűnt és helyét az egyetemes szolgáltatás vette át. Az egyetemes szolgáltatás rendszere ettől az időponttól kezdődően hatóságilag ellenőrzött árakon biztosította a villamosenergia ellátást az arra jogosult felhasználók számára.

7. A szabályozói szándéknak megfelelően az egyetemes szolgáltatásra jogosultak köre jelentősen leszűkült a korábbi közüzemi ellátásra jogosult felhasználók köréhez képest, a fogyasztók egy része – az ún. „áteső fogyasztók” – 2008. január 1-től átkerült a verseny piacra. Tekintettel arra, hogy az áteső fogyasztók túlnyomó többsége 2008-ban nem gondoskodott versenypiaci kereskedővel való szerződésről, a jogalkotó a korábbi közüzemi szolgáltatót kötelezte ezen fogyasztók ellátására, de versenypiaci feltételek mellett: az áteső fogyasztók közüzemi szerződéseiben a közüzemi szolgáltató helyébe a korábbi közüzemi szolgáltatási engedélyes működési engedélyében meghatározott szolgáltatási területével azonos területen villamos energiát értékesítő villamosenergia-kereskedő lép, amennyiben az ugyanezen területen egyetemes szolgáltatás nyújtására köteles egyetemes szolgáltatóval egy (azonos) gazdasági társaság (Vet. 176.§ (2)):

- A Vet. 50.§ (2) bekezdése szerint „az egyetemes szolgáltatót az üzletszabályzatban meghatározott általános szerződési feltételekkel, határozatlan tartamú szerződés megkötésére irányuló szerződéskötési kötelezettség” terhelte
- A Vet. 176.§ (2) bekezdése alapján ellátott fogyasztókkal a Vet. 176. § (3) bekezdése alapján 2009. december 31-ig kellett az új szerződéseket megkötni és a korábbi közüzemi szerződéseket megszüntetni.

8. Egyetemes szolgáltatás keretében voltak jogosultak villamos energiát vásárolni - a Vet. 2008. január 1-jétől hatályos 50. § (3) bekezdése szerint „a lakossági fogyasztók, valamint a kifizetésen vételező, összes felhasználási helyük tekintetében együttesen 3*25 A-nál nem nagyobb csatlakozási teljesítményű felhasználók”.

- A Vet. 176. § (6) bekezdése ugyanakkor kibővítette ezt a kört, 2008. december 31-ig a kifizetésen vételező, 3*25 A-t meghaladó, de 3*50 A-nál nem nagyobb csatlakozási teljesítményű felhasználók is jogosultak voltak egyetemes szolgáltatás keretében villamos energiát vásárolni.
- A Vet. 2009. január 1-jétől hatályos 50. § (3) bekezdése az egyetemes szolgáltatásra jogosultak körét tovább bővítette a kifizetésen vételező, összes felhasználási helyük tekintetében együttesen 3*63 A-nál nem nagyobb csatlakozási teljesítményű felhasználókra.

Egyedi szerződéses feltételek megváltoztatása

9. Az áteső fogyasztói kör számára az E.ON Energiaszolgáltató Kft. 2008. júliusában küldte el a teljes ellátásra vonatkozó szerződéseket, mely a hatállyal és felmondással kapcsolatban a következőket tartalmazta:

„Jelen Szerződés határozatlan időtartamú. A Szerződést a Felek rendes felmondással, 30 napos felmondási idő betartásával mondhatják fel. Jelen Szerződés a Felek aláírásával jön létre, 2008. január 1-i hatállyal. ... Jelen szerződés a Vet 176. § (2) bekezdése alapján létrejött közüzemi szerződést megszünteti.”

10. Az E.ON 2009 elején szerződésmódosítást küldött ki a felhasználóknak, amely módosítások 2009. június 1-jével hatályosultak:

„Jelen Szerződés határozatlan időtartamú. A Szerződést a Felek az Általános Szerződési Feltételek 7.4 pontja szerint szüntethetik meg az alábbi eltérésekkel:

- *a Felek a Szerződést csak Fordulónappal mondhatják fel, amennyiben azonban*
- *a Kereskedő a díjtétel(eke)t egyoldalúan megemeli, akkor a Felhasználó az áremelésről szóló tájékoztatás kézhezvételétől számított 15 napon belül mondhatja fel rendes felmondással a Szerződést.*

Fordulónap minden naptári év január 1-je.“

IV. Jogi háttér

11. A Tpv. 21.§-a értelmében tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen:

- a) az üzleti kapcsolatban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni;
- i) a piacra lépést más módon indokolatlanul akadályozni;
- j) a versenytárs számára indokolatlanul hátrányos piaci helyzetet teremteni, vagy gazdasági döntéseit indokolatlanul előny szerzése céljából befolyásolni.

12. A Tpv. 22. §-ának (1) bekezdése értelmében gazdasági erőfölényben van az érintett piacon aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel

kellene lennie versenytársainak, szállítóinak és üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.

13. A Tpv. 22. §-ának (2) bekezdése alapján a gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen

- a) azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli;
- b) a vállalkozás, illetve a vállalkozás-csoport [15. § (2) bekezdés] vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását;
- c) az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak, illetve vállalkozás-csoportnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.

14. Az EUMSZ. 102. cikke szerint a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Az EUMSZ. 102. cikkének a) pontja szerint ilyen visszaélésnek minősül különösen a tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése.

15. Az eljárás megindításának időpontjára tekintettel alkalmazandó – akkor hatályos formájában - a Tpv. 72. §. (1) bekezdés a./ pontja szerint az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentésének kézhezvételét követően az eljárást megszünteti, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény; az eljárást megszüntető végzéssel szemben külön jogorvoslatnak van helye.

V.

Az eljárás alá vont előadása

16. Az eljárás alá vont álláspontja szerint erőfölény nem áll fent, „az E.ON folyamatos ügyfélvesztése, ügyfeleinek és versenytársainak aktivitása, az E.ON erre adott válaszai (kedvezmények, megtartó és akvizíciós kampányok) is azt támasztják alá, hogy az E.ON nem képes a piac többi szereplőjétől függetlenül viselkedni”.

17. Az erőfölénnyel való visszaélés kapcsán az E.ON előadta, hogy „szerződéses gyakorlata objektív indokokkal alátámasztható, a piac – így az E.ON versenytársainak – működését hátrányosan nem befolyásolta”.

18. A fentiek alapján az eljárás alá vont a Tpv. 70. § (1) bekezdésében foglalt konjunktív feltételek teljesülése hiányában a versenyfelügyeleti eljárás Tpv. 71/A. § alapján történő megszüntetését kérte.

VI.

Jogi értékelés

Az érintett piac

19. Az eljárás tárgyát képező magatartás az „áteső” fogyasztókat azaz a kis csatlakozási teljesítményű nem lakossági fogyasztók törvény által meghatározott körét érinti, mely egyrészt jogalkotói szándékból többé nem jogosult a közüzemeltetést felváltó egyetemes szolgáltatásra, másrészt akivel szemben az energiakereskedelem és -felhasználás folyamatossága érdekében a korábbi közüzemi szolgáltatót ellátási kötelezettség terheli.

20. Az eljárás alá vont a piacot üzleti szempontok alapján szegmentálja, a fogyasztott mennyiség alapján besorolva a fogyasztókat. A 0,5GWh alatti felhasználású kisfogyasztóknak (kismérőpontos ügyfeleknek) sztenderdizált ajánlatokat kínál, hasonló a korábbi közüzemeltetési tarifaszervezethez. Magasabb fogyasztás esetén egyedi ajánlatot kínál. Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint más piaci szereplők hasonló módon szegmentálják a piacot, néhányan 1GWh-nál húzzák meg ezen kör határát.

21. Tekintettel nem lakossági a kisfogyasztói szegmens tulajdonságaira (magas szám, kis fogyasztott mennyiség) és eddig megfigyelt fogyasztói attitűdjére (alacsony váltási hajlandóság az E.On havi szerződéséről valamely rivális éves szerződésére), az érintett termékpiac a nem lakossági kisfogyasztók ellátása.

22. Tekintettel arra, hogy az érintett terméket vásárló fogyasztói kör több tekintetben hasonlít a lakossági fogyasztói szegmensre, a földrajzi piac ezen szegmens tekintetében az E.On elosztó hálózattal lefedett három területe által körülhatárolt. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy az elosztói engedéllyel rendelkező egyetemes szolgáltató társaságok erősebb piaci pozícióval, magasabb piaci részesedéssel rendelkeznek saját elosztási területükön, mint más engedélyesek területein. Az E.On nemzeti piacon elért részesedése a saját elosztási területén elért részesedése alatti. Ugyanakkor megállapítható ezen szolgáltatók erős piaci pozíciójának fokozatos gyengülése, mely a mennyiséget tekintve még hangsúlyosabb.¹

23. Az E.On a hazai villamosenergia-kereskedelem meghatározó szereplője. Az E.On területén lévő, jelen ügyben érintett „áteső” fogyasztók egy jelentős része nem váltott szolgáltatót, ellátásuk érdekében a korábbi közüzemi szolgáltatót kellett szolgáltatásra kötelezni. Ezen – iparági megítélés szerint tájékozatlan, inkább passzív – kisfogyasztói szegmens az ellátási kötelezettség életbe lépte után nagy arányban maradt korábbi szolgáltatójánál, jelen esetben az E.On-nál. Ez a saját elosztási területen – más egyetemes szolgáltató esetében is – az „átesés” után magasabb piaci részesedést eredményezett az „áteső” fogyasztókat magába foglaló kisfogyasztói szegmensben, mely piaci részesedés ugyanakkor határozottan erodálódik. Az E.On piaci részesedése a mennyiséget tekintve jelentősen alacsonyabb, mint a fogyasztók számát tekintve, és szintén csökkenő trendet mutat 2008 óta. Az E.On térvesztése a magasabb fogyasztású szegmensekben a fogyasztók számát, és főleg a fogyasztott mennyiséget tekintve még erősebb.

A visszaélésszerűség hiánya

24. A Versenytanács gyakorlata szerint (Elvi jelentőségű döntések 2011. 21.11 pontja) a Tptv. 22. § értelmében gazdasági erőfölényes helyzetben lévő vállalkozás akkor marasztalható el erőfölénnyel való visszaélés miatt, ha:

- magatartását nem tudja az objektív, üzletileg ésszerű indokkal megmagyarázni; és
- a konkrét vállalkozásokat ért érdeksérelem mellett, a piacon folyó versenyre, annak hatékonyságára is érezhetően negatív hatással jár. (Vj-10/2002.)

25. A rendelkezésre álló adatok alapján kétségtelen, hogy az érintett fogyasztói kör számára a korábbi havi felmondás lehetőségéhez képest az éves felmondásra való áttérés szűkítette a váltás lehetősége, hiszen a 2009. június 1. és 2010. január 1. közötti időszakban a korábbiakkal ellentétben nem volt képes szolgáltatót váltani, és azután is csak éves ritmusban.

¹ Ld. Vj/124-002/2010. sz. adatszolgáltatás.

26. Az értékelésnél azonban lényeges körülmény, hogy a piacon meglévő éves (újra)szerződési gyakorlat nem az E.On lépésére válaszul alakult ki: épp ellenkezőleg, az eljárás során megkérdezett tizenkét piaci szereplő a 2003-as piacnyitás óta éves felmondás lehetőségével szerződik, a kiszolgált mennyiség döntő részét éves időszakra értékesítve. Az E.On ügyfelei ugyan havi fordulónappal (hó elsején) felmondhatták szerződésüket, más szolgáltatóra váltani ugyanakkor csak éves szerződéssel volt lehetőségük, mely általános piaci gyakorlathoz az E.On zárkozott fel utoljára.

27. Továbbá, gazdasági szempontból lényeges, hogy a megkérdezett piaci szereplők a gyakorlat fő okaként villamosenergia-beszerezéseik éves szerződési ütemét jelölték meg, mely utóbbi vonatkozásában a Vet. 106. §-a is éves mennyiségek értékesítésére utalt:

Vet. 106. § (1) A hazai termelői kapacitásokhoz való hozzáférés biztosítása érdekében a 20 MW-ot meghaladó névleges teljesítőképességű termelői engedélyes és a termelői kapacitással, illetve energiával rendelkező villamosenergia-kereskedő a következő naptári évre rendelkezésére álló - tárgyév szeptember 25-éig más módon nem értékesített - szabad kapacitást és energiát - a (7) bekezdés szerinti eltéréssel - köteles nyilvánosan, mindenki számára hozzáférhető módon értékesíteni. Több termelői engedélyes és villamosenergia-kereskedő (a továbbiakban együtt: értékesítésre kötelezett) közös eljárás keretében is értékesítheti a rendelkezésére álló szabad kapacitást és energiát. (Az idézett jogszabályhely 2011.június 30-ig volt hatályban.)

28. Kifejtették, hogy beszerzési lehetőségeik időtartama befolyásolja üzletpolitikájukat: a beszerzés, és az értékesítés ütemének nagyobb harmóniája mérsékli az üzleti kockázatot, ami kedvezőbb árakat tesz lehetővé a fogyasztók számára, beleértve az átesőket. Az éves szerződés gyakorlatához az E.On olyan piaci környezetben zárkozott fel (a piaci szereplők közül az információk alapján tehát utolsóként), melyben a beszerzési árak csökkentek, azonban a csökkenés már a 2009. év elején elkezdődött, lehetőséget nyújtva az E.On kisfogyasztóinak a kedvezőbb ajánlatra váltásra még az éves felmondás életbe lépése előtt, mialatt más, az E.On-on kívüli egyetemes szolgáltatók kisfogyasztóinak erre évente eleve csak egyszer volt lehetősége.

29. A Tpv. 21. § szerinti jogsértésnek két konjunktív feltétele van: elengedhetetlen az eljárás alá vont vállalkozás Tpv. 22. § szerinti gazdasági erőfölényes helyzete és piaci magatartásának visszaélészerűsége. A Versenytanács gyakorlata szerint a visszaélés megállapíthatóságának hiánya egyben azt is jelenti, hogy a magatartás akkor sem ütközik a Tpv. rendelkezéseibe, amennyiben a vállalkozás gazdasági erőfölényes helyzete megállapítható.

30. A vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján a Versenytanács úgy ítélte meg, hogy az eljárás alá vont magatartásának visszaélészerűsége a fenti ismertetett objektív indokokra figyelemmel a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg, és e tekintetben az eljárás folytatásától sem várható eredmény, ezért a Versenytanács az eljárást a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata szerinti végzéssel megszünteti.

VII.

Eljárási kérdések

31. A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a Gazdasági Versenyhivatal kizárólagos hatáskörrel

rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik bíróság (86.§) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.

32. A jelenleg hatályos Tpvt. 95/B.§. (2) bekezdése alapján az eljárás megindításakor hatályos formájában alkalmazandóak mind a Tpvt., mind a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket) rendelkezései. Erre tekintettel alkalmazta a Versenytanács az eljárás megszüntetését a 2012. február 1. előtt hatályos Tpvt. 72.§. (1) bekezdés a.) pontja alapján, mivel nem volt megállapítható a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés.

33. A jelen végzés elleni jogorvoslati jogot a Tpvt. 72.§-a (1) bekezdésének a) pontja alapján a 82. § biztosítja.

Budapest, 2012. szeptember 20.

dr. Berki Ádám s.k.
előadó versenytanácsstag

dr. Tóth András s.k.
a Versenytanács elnöke
versenytanácstagként eljárva

Dr. Dobos Gergely s.k.
versenytanácsstag